

বিষয়- সমাজ বিজ্ঞান

শ্রেণী - ষষ্ঠ

মুক্ত শিকন সমল (চতুর্থ খণ্ড)

ক্র. নং	প্রাসংগিক শিকন ঘাটি	আৱশ্যকীয় শিক্ষণ-শিকন সামগ্ৰী	শিক্ষণ-শিকন প্ৰক্ৰিয়া	মূল্যায়ন	শিকন ফলাফল
১	কৰ্মক্ষেত্ৰ অনুযায়ী মানুহৰ বৃত্তিসমূহ কেইটা ভাগত ভগাব পাৰি ?	পাঠ্যপুথি, প্ৰসংগপুথি, ছবি চাৰ্ট, কৰ্মপত্ৰ	প্ৰশ্নোত্তৰ, দলগত কাৰ্য, আলোচনা, বিস্তৃত পঠন, দলীয় উপস্থাপন, চিত্ৰ অধ্যয়ন, ক্ষেত্ৰ অধ্যয়ন, প্ৰকল্প আদি।	প্ৰশ্নোত্তৰ, সৰৱ পঠন, টোকা প্ৰস্তুতকৰণ, দলগত আলোচনা, নিৰীক্ষণ, তালিকা প্ৰস্তুতকৰণ, প্ৰকল্প আদি।	গ্ৰাম্য আৰু চহৰ অঞ্চলৰ জীৱিকাৰ ক্ষেত্ৰখনত থকা পাৰ্থক্যৰ কাৰকসমূহ ব্যাখ্যা কৰিব পাৰিব। আনুসংগিক শিকন ফলাফল : ক) জীৱিকাৰ ক্ষেত্ৰখনৰ লগত জড়িত অৰ্থনৈতিক খণ্ডকেইটাৰ বিষয়ে বৰ্ণনা কৰিব পাৰিব। খ) জীৱিকা অথবা বৃত্তিৰ ভিন্নতা আৰু ইয়াৰ কাৰক সম্বন্ধে বুজি আলোচনা কৰিব পাৰিব। গ) প্ৰযুক্তিৰ প্ৰয়োগে কেনেধৰণে মানুহৰ জীৱিকাৰ ওপৰত প্ৰভাৱ পেলাইছে তাৰ আভাস দাঙি ধৰিব পাৰিব।
২	<ul style="list-style-type: none"> পৃথিৱীৰ পৰিভ্ৰমণ কাল কিমান ? তলৰ চিত্ৰত পৃথিৱীৰ কোনটো অৱস্থানত দক্ষিণ গোলার্ধত শীতকাল হোৱা বুজাইছে ? তলৰ চিত্ৰত পৃথিৱীৰ কোনটো অৱস্থানত উত্তৰ গোলার্ধত শীতকাল হোৱা বুজাইছে ? 	পাঠ্যপুথি, প্ৰসংগপুথি, গোলক, ছবি আদি	প্ৰশ্নোত্তৰ, দলগত কাৰ্য, আলোচনা, বিস্তৃত পঠন, গোলক/মানচিত্ৰ অধ্যয়ন আদি।	প্ৰশ্নোত্তৰ, সৰৱ পঠন, টোকা প্ৰস্তুতকৰণ, দলত আলোচনা আদি।	<ul style="list-style-type: none"> পৃথিৱীৰ পৰিভ্ৰমণ কি তাক ব্যাখ্যা কৰিব পাৰিব। পৃথিৱীৰ পৰিভ্ৰমণৰ ফলত হোৱা প্ৰভাৱ সম্পৰ্কে বুজি বৰ্ণনা কৰিব পাৰিব। আনুসংগিক শিকন ফলাফল : ক) সৌৰজগতৰ আন গ্ৰহবোৰৰ উপৰি পৃথিৱীৰ গতি সম্বন্ধে ধাৰণা লাভ কৰিব আৰু তাক স্পষ্টভাৱে উপস্থাপন কৰিব পাৰিব। খ) পৃথিৱীৰ আৰ্হিক গতি বা আৱৰ্তন সম্পৰ্কে বৰ্ণনা কৰিব পাৰিব। গ) আৰ্হিক গতিৰ ফলাফল সম্বন্ধে ব্যাখ্যা কৰিব পাৰিব।

বিষয়-সমাজ বিজ্ঞান
শ্ৰেণী - ষষ্ঠ

মুক্ত শিকন সমল (চতুৰ্থ খণ্ড)

ক্র. নং	প্ৰাসংগিক শিকন ঘাটি	আৱশ্যকীয় শিক্ষণ-শিকন সামগ্ৰী	শিক্ষণ-শিকন প্ৰক্ৰিয়া	মূল্যায়ন	শিকন ফলাফল
৩	<ul style="list-style-type: none"> ● কৰ্কটক্ৰান্তি ৰেখাৰ মান কিমান? ● মকৰক্ৰান্তি ৰেখাৰ মান কিমান? 	পাঠ্যপুথি, প্ৰসংগপুথি, গোলক, মানচিত্ৰ, চিত্ৰ, কাৰ্যপত্ৰ	প্ৰশ্নোত্তৰ, দলগত কাৰ্য, আলোচনা বিস্তৃত পঠন	প্ৰশ্নোত্তৰ, দলগত কাৰ্য, আলোচনা আদি।	<ul style="list-style-type: none"> ● অক্ষৰেখা আৰু অক্ষাংশ, দ্ৰাঘিমা ৰেখা আৰু দ্ৰাঘিমাংশ সম্পৰ্কে বৰ্ণনা কৰিব পাৰিব। ● পৃথিৱীৰ তাপমণ্ডলসমূহৰ লগত ভালদৰে চিনাকি হৈ ব্যাখ্যা আগবঢ়াব পাৰিব। <p>আনুষংগিক শিকন ফলাফল :</p> <p>ক) পৃথিৱীৰ আকৃতি আৰু আকাৰ সম্বন্ধে ব্যাখ্যা কৰিব পাৰিব।</p> <p>খ) উত্তৰ মেৰু আৰু দক্ষিণ মেৰু, বিষুব ৰেখা, উত্তৰ গোলাৰ্দ্ধ আৰু দক্ষিণ গোলাৰ্দ্ধৰ ওপৰত বৰ্ণনা আগবঢ়াব পাৰিব।</p> <p>গ) অক্ষাংশ আৰু দ্ৰাঘিমাংশৰ সহায়ত পৃথিৱীৰ উপৰিভাগত কোনো ঠাইৰ অৱস্থান নিৰ্ণয় কৰিব পাৰিব।</p>

বিষয়- সমাজ বিজ্ঞান
শ্ৰেণী - সপ্তম

মুক্ত শিকন সমল (চতুৰ্থ খণ্ড)

ক্র. নং	প্ৰাসংগিক শিকন ঘাটি	আৱশ্যকীয় শিক্ষণ- শিকন সামগ্ৰী	শিক্ষণ-শিকন প্ৰক্ৰিয়া	মূল্যায়ন	শিকন ফলাফল
১	● মুচ্ছকাটিকাৰ ৰচক কোন আছিল?	পাঠ্যপুথি, প্ৰসংগপুথি, মানচিত্ৰ	প্ৰশ্নোত্তৰ, দলগত কাৰ্য, আলোচনা, বিস্তৃত পঠন, টোকা প্ৰস্তুতকৰণ, মানচিত্ৰ অধ্যয়ন, আকস্মিক বক্তৃতা।	প্ৰশ্নোত্তৰ, দলগত কাৰ্য, টোকা প্ৰস্তুতকৰণ, আকস্মিক বক্তৃতা, প্ৰতিযোগিতা আদি	● ভাৰতৰ ইতিহাসত গুপ্ত শাসকসকলৰ অৱদানৰ বিষয়ে ক'ব পাৰিব। আনুষংগিক শিকন ফলাফল : ক) গুপ্ত ৰাজবংশৰ বিষয়ে থূলমূল আভাস দাঙি ধৰিব পাৰিব। খ) গুপ্ত বংশৰ ইতিহাসৰ সমলৰ বিষয়ে বৰ্ণনা কৰিব পাৰিব।
২	● সাতবাহন ৰাজ্যৰ প্ৰতিষ্ঠাপক কোন আছিল?	পাঠ্যপুথি, প্ৰসংগপুথি, মানচিত্ৰ	প্ৰশ্নোত্তৰ, দলগত কাৰ্য, আলোচনা, মানচিত্ৰ অধ্যয়ন বিস্তৃত পঠন	প্ৰশ্নোত্তৰ, দলীয় কাৰ্য, মানচিত্ৰ পৰ্যবেক্ষণ	● নতুন বংশৰ উত্থানৰ সৈতে পৰিচয় হোৱাৰ লগতে সেই সময়ৰ উল্লেখযোগ্য ঘটনাৱলীৰ সময় তালিকা প্ৰস্তুত কৰিব পাৰিব। আনুষংগিক শিকন ফলাফল : ক) মৌৰ্য যুগৰ পৰৱৰ্তী কাল চোৱাত ভাৰতবৰ্ষৰ ৰাজনৈতিক পটভূমিৰ বিষয়ে আলোচন কৰিব পাৰিব। খ) দক্ষিণ ভাৰতৰ সাতবাহন ৰাজ্যৰ উত্থান আৰু গুৰুত্ব সম্পৰ্কে ব্যাখ্যা আগবঢ়াব পাৰিব।

বিষয়- সমাজ বিজ্ঞান
শ্ৰেণী - সপ্তম

মুক্ত শিকন সমল (চতুৰ্থ খণ্ড)

ক্র. নং	প্ৰাসংগিক শিকন ঘাটি	আৱশ্যকীয় শিক্ষণ- শিকন সামগ্ৰী	শিক্ষণ-শিকন প্ৰক্ৰিয়া	মূল্যায়ন	শিকন ফলাফল
৩	● পল্লবসকলৰ শ্ৰেষ্ঠ বজা কোন আছিল ?	পাঠ্যপুথি, প্ৰসংগপুথি, মানচিত্ৰ, প্ৰশ্ন সম্বলিত কাৰ্ড	প্ৰশ্নোত্তৰ, দলীয় কাৰ্য, মানচিত্ৰ অধ্যয়ন, বিজ্ঞিত পঠন, কুইজ।	প্ৰশ্নোত্তৰ, দলীয় কাৰ্য, কুইজ, মানচিত্ৰ অধ্যয়ন।	● নতুন বংশৰ উত্থানৰ সৈতে পৰিচয় হোৱাৰ লগতে সেই সময়ৰ উল্লেখযোগ্য ঘটনাৱলীৰ সময় তালিকা প্ৰস্তুত কৰিব পাৰিব। আনুষংগিক শিকন ফলাফল : ক) গুপ্ত ৰাজবংশৰ পৰৱৰ্তী কালছোৱাত ভাৰতবৰ্ষৰ ৰাজনৈতিক পটভূমিৰ বিষয়ে আলোচনা কৰিব পাৰিব। খ) পল্লব ৰাজ্যৰ উত্থান আৰু গুৰুত্ব সম্পৰ্কে ব্যাখ্যা আগবঢ়াব পাৰিব।
৪	● উচ্চ চাপ অঞ্চলৰ পৰা নিম্ন চাপ অঞ্চললৈ বলা বতাহক কি বোলা হয় ?	পাঠ্যপুথি, প্ৰসংগপুথি, গোলক	প্ৰশ্নোত্তৰ, বিজ্ঞিত পঠন, দলীয় কাৰ্য, চিত্ৰ অংকন, তালিকা প্ৰস্তুতকৰণ।	প্ৰশ্নোত্তৰ, দলীয় কাৰ্য, চিত্ৰ অধ্যয়ন	● বতৰৰ বিভিন্ন উপাদান সম্পৰ্কে ব্যাখ্যা কৰিব পাৰিব। আনুষংগিক শিকন ফলাফল : ক) বায়ুত থকা বিভিন্ন গেছৰ নাম ক'ব পাৰিব। খ) অক্সিজেন গেছ বায়ুমণ্ডলৰ কোনটো স্তৰত পোৱা যায় সেই সম্পৰ্কে ক'ব পাৰিব। গ) অ'জন গেছৰ প্ৰয়োজনীয়তা সম্পৰ্কে ব্যাখ্যা কৰিব পাৰিব। ঘ) বায়ুমণ্ডলৰ বিভিন্ন স্তৰ সমূহৰ নাম উল্লেখ কৰিব পাৰিব। ঙ) বায়ুৰ উষ্ণতা আৰু চাপ সম্পৰ্কে ব্যাখ্যা কৰিব পাৰিব।

বিষয়- সমাজ বিজ্ঞান
শ্ৰেণী - অষ্টম

মুক্ত শিকন সমল (চতুৰ্থ খণ্ড)

ক্র. নং	প্ৰাসংগিক শিকন ঘাট	আৱশ্যকীয় শিক্ষণ- শিকন সামগ্ৰী	শিক্ষণ-শিকন প্ৰক্ৰিয়া	মূল্যায়ন	শিকন ফলাফল
১	অক্ষমতা গ্ৰস্ত ব্যক্তিৰ সুৰক্ষাৰ আইনখন কেতিয়া প্ৰৱৰ্তন কৰা হৈছিল ?	পাঠ্যপুথি, প্ৰসংগপুথি	প্ৰশ্নোত্তৰ, দলগত কাৰ্য, আলোচনা, বিস্তৃত পঠন, দলীয় উপস্থাপন	প্ৰশ্নোত্তৰ, আলোচনা, সৰৱ পঠন, তালিকা প্ৰস্তুতকৰণ	<ul style="list-style-type: none"> ● আইন প্ৰণয়ন প্ৰক্ৰিয়াৰ বিষয়ে ক'ব পাৰিব। উদাহৰণস্বৰূপে শিশুৰ অধিকাৰ আইন, তথ্য জনাৰ অধিকাৰ, পাৰিবাৰিক হিংসা নিবাৰক আইন, বিশেষভাৱে সক্ষম ব্যক্তিৰ সুৰক্ষা আইন আদি। <p>আনুষংগিক শিকন ফলাফল :</p> <p>ক) মানৱ সম্পদ উন্নয়নৰ বাধাসমূহ চিনাক্ত কৰিব পাৰিব।</p> <p>খ) শাৰীৰিক বাধাগ্ৰস্ত লোকসকলৰ সুৰক্ষাৰ ব্যৱস্থাসমূহৰ বিষয়ে সচেতনতা প্ৰকাশ কৰিব পাৰিব।</p>
২	দাক্ষিণাত্যত ভক্তি আন্দোলনৰ মুখ্য পৃষ্ঠপোষক কোন আছিল ?	পাঠ্যপুথি, প্ৰসংগপুথি, মানচিত্ৰ	প্ৰশ্নোত্তৰ, দলগত কাৰ্য, আলোচনা, বিস্তৃত পঠন, দলীয় উপস্থাপন, তৰ্ক প্ৰতিযোগিতা, মানচিত্ৰ অধ্যয়ন		<ul style="list-style-type: none"> ● ভাৰতৰ বিভিন্ন স্থানত ভক্তিবাদৰ প্ৰচাৰ আৰু প্ৰসাৰৰ বিষয়ে ক'ব পাৰিব। <p>আনুষংগিক শিকন ফলাফল :</p> <p>ক) ভাৰতত উদ্ভৱ হোৱা ধৰ্মীয় বিৱৰ্তনৰ কাৰণ, প্ৰকৃতি আদিৰ বিষয়ে বৰ্ণনা কৰিব পাৰিব।</p> <p>খ) মধ্যযুগৰ সামাজিক-ধৰ্মীয় প্ৰত্যাহ্বান সমূহৰ আভাস দাঙি ধৰিব পাৰিব।</p>

বিষয়- সমাজ বিজ্ঞান
শ্ৰেণী - অষ্টম

মুক্ত শিকন সমল (চতুৰ্থ খণ্ড)

ক্র. নং	প্ৰাসংগিক শিকন ঘাট	আৱশ্যকীয় শিক্ষণ- শিকন সামগ্ৰী	শিক্ষণ-শিকন প্ৰক্ৰিয়া	মূল্যায়ন	শিকন ফলাফল
৩	<ul style="list-style-type: none"> ● কোঁচ ৰাজ্যৰ প্ৰতিষ্ঠাতা কোন আছিল? ● চুটীয়াসকলৰ প্ৰথম ৰজাজন কোন আছিল? 	পাঠ্যপুথি, প্ৰসংগপুথি, মানচিত্ৰ, বাতৰি কাকত, আলোচনী	প্ৰশ্নোত্তৰ, আলোচনা, দলীয় কাৰ্য, বিজ্ঞত পঠন	প্ৰশ্নোত্তৰ, আলোচনা, টোকা প্ৰস্তুতকৰণ, দলীয় কাৰ্যৰ উপস্থাপন	<ul style="list-style-type: none"> ● মধ্যযুগৰ সামাজিক, ৰাজনৈতিক আৰু অৰ্থনৈতিক পৰিৱৰ্তনসমূহ বিশ্লেষণ কৰিব পাৰিব। ● মধ্যযুগত সংঘটিত হোৱা দুখন ঠাইৰ ঘটনাৰলীৰ ঐতিহাসিক বিকাশ সম্পৰ্কে বিচাৰ কৰিব পাৰিব। <p>আনুষংগিক শিকন ফলাফল :</p> <p>ক) অসমত কোঁচ আৰু চুটীয়া ৰাজ্যৰ অৱস্থিতিৰ বিষয়ে ক'ব পাৰিব।</p> <p>খ) এই দুই বংশৰ ৰজাসকলৰ বিষয়ে অৱগত হ'ব।</p>
৪	<ul style="list-style-type: none"> ● ভাৰতৰ মুঠ মাটিৰ কিমান শতাংশ মাটি কৃষিকাৰ্যৰ বাবে ব্যৱহাৰ হৈছে? 	পাঠ্যপুথি, প্ৰসংগপুথি, কাৰ্যপত্ৰ	প্ৰশ্নোত্তৰ, দলীয় আলোচনা, বিজ্ঞত পঠন, দলীয় কাৰ্য	প্ৰশ্নোত্তৰ, আলোচনা, দলীয় উপস্থাপন, কাৰ্যপত্ৰ পূৰণ, তালিকা প্ৰস্তুতকৰণ।	<ul style="list-style-type: none"> ● নিজ নিজ অঞ্চলৰ উৎপাদিত মূল খাদ্য শস্য, খেতিৰ প্ৰকাৰ আৰু কৃষি ব্যৱস্থা সম্পৰ্কে ব্যাখ্যা কৰিব পাৰিব। <p>আনুষংগিক শিকন ফলাফল :</p> <ul style="list-style-type: none"> ● ভূমি সম্পদ আৰু বিভিন্ন কাৰ্যত ভূমিৰ ব্যৱহাৰ সম্পৰ্কে ক'ব পাৰিব।

বিষয়- সমাজ বিজ্ঞান
শ্ৰেণী - অষ্টম

মুক্ত শিকন সমল (চতুৰ্থ খণ্ড)

ক্র. নং	প্ৰাসংগিক শিকন ঘাটি	আৱশ্যকীয় শিক্ষণ- শিকন সামগ্ৰী	শিক্ষণ-শিকন প্ৰক্ৰিয়া	মূল্যায়ন	শিকন ফলাফল
৫		পাঠ্যপুথি, প্ৰসংগপুথি	প্ৰশ্নোত্তৰ, বিস্তৃত পঠন, প্ৰকল্প, দলীয় কাৰ্য, তৰ্ক প্ৰতিযোগিতা	প্ৰশ্নোত্তৰ, প্ৰকল্প, দলীয় কাৰ্য, তালিকা প্ৰস্তুতকৰণ	<ul style="list-style-type: none">● গণতান্ত্ৰিক শাসন ব্যৱস্থাৰ গুৰুত্ব উপলব্ধি কৰি ইয়াৰ সুফল উদাহৰণসহ বৰ্ণনা কৰিব পাৰিব। আনুষংগিক শিকন ফলাফল : ক) গণতন্ত্ৰৰ অৰ্থ ব্যাখ্যা কৰিব পাৰিব। খ) গণতন্ত্ৰৰ প্ৰকাৰসমূহ আৰু গণতান্ত্ৰিক দেশৰ শাসন ব্যৱস্থাৰ বিষয়ে ব্যাখ্যা কৰিব পাৰিব। গ) ভাৰতৰ চুবুৰীয়া ৰাষ্ট্ৰসমূহৰ শাসন প্ৰণালীৰ বিষয়ে ব্যাখ্যা কৰিব পাৰিব।

বিষয়- সমাজ বিজ্ঞান
শ্ৰেণী - অষ্টম

মুক্ত শিকন সমল (চতুৰ্থ খণ্ড)

ক্র. নং	প্ৰাসংগিক শিকন ঘাটি	আৱশ্যকীয় শিক্ষণ- শিকন সামগ্ৰী	শিক্ষণ-শিকন প্ৰক্ৰিয়া	মূল্যায়ন	শিকন ফলাফল
৬	<ul style="list-style-type: none"> ● প্ৰত্যক্ষ গণতন্ত্ৰ প্ৰচলন হৈ থকা এখন দেশৰ নাম কি? ● ২০০৮ চনত ভাৰতৰ কোনখন চুবুৰীয়া দেশত গণতন্ত্ৰ প্ৰতিষ্ঠা হৈছিল? 	পাঠ্যপুথি, প্ৰসংগপুথি, মানচিত্ৰ	প্ৰশ্নোত্তৰ, দলীয় কাৰ্য, প্ৰকল্প, বিস্তৃত পঠন, মানচিত্ৰ অধ্যয়ন, আলোচনা, তালিকা প্ৰস্তুতকৰণ, তৰ্ক প্ৰতিযোগিতা।	প্ৰশ্নোত্তৰ, দলীয় কাৰ্য, প্ৰকল্প, মানচিত্ৰ অধ্যয়ন, তালিকা প্ৰস্তুতকৰণ, তৰ্ক প্ৰতিযোগিতা।	<ul style="list-style-type: none"> ● গণতান্ত্ৰিক শাসন ব্যৱস্থাৰ গুৰুত্ব উপলব্ধি কৰি ইয়াৰ সুফল উদাহৰণসহ বৰ্ণনা কৰিব পাৰিব। <p>আনুষংগিক শিকন ফলাফল :</p> <p>ক) গণতন্ত্ৰৰ অৰ্থ ব্যাখ্যা কৰিব পাৰিব।</p> <p>খ) গণতন্ত্ৰৰ প্ৰকাৰ সমূহ আৰু গণতান্ত্ৰিক দেশৰ শাসন ব্যৱস্থাৰ বিষয়ে ব্যাখ্যা কৰিব পাৰিব।</p> <p>গ) ভাৰতৰ চুবুৰীয়া ৰাষ্ট্ৰসমূহৰ শাসন প্ৰণালীৰ বিষয়ে ব্যাখ্যা কৰিব পাৰিব।</p>